

**НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ БІОРЕСУРСІВ І
ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ УКРАЇНИ**
Кафедра організації підприємництва та біржової діяльності

“ЗАТВЕРДЖУЮ”
Декан економічного факультету
_____ Діброва А. Д.
“ ____ ” _____ 2021 р.

“СХВАЛЕНО”
на засіданні кафедри організації
підприємництва
та біржової діяльності
Протокол № 20 від “01” червня 2021 р.
Завідувач кафедри
_____ Ільчук М. М.

”РОЗГЛЯНУТО”
Гарант ОПП «Фінанси і кредит»
_____ Негода Ю.В.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

“ОСНОВИ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ”

Спеціальність 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Освітня програма «Фінанси і кредит»

Факультет Економічний

Розробник: к.е.н., професор Солодкий М.О., к.е.н., доц. Березовська Л.О.

1.Опис навчальної дисципліни
«ОСНОВИ БІРЖОВОЇ ДІЯЛЬНОСТІ»

Галузь знань, спеціальність, освітня програма, освітній ступінь		
Галузь знань	07 Управління та адміністрування	
Спеціальність	072 Фінанси, банківська справа та страхування	
Освітня програма	Фінанси і кредит	
Освітній ступінь	Бакалавр	
Характеристика навчальної дисципліни		
Вид	Вибіркова	
Загальна кількість годин	120	
Кількість кредитів ECTS	4	
Кількість змістовних модулів	2	
Форма контролю	Екзамен	
Показники навчальної дисципліни для денної та заочної форми навчання		
	Денна	Заочна/заочна ст
Рік підготовки (курс)	3	3 /2
Семестр	6	7/2
Лекційні заняття	15	6
Семінарські, практичні заняття	15	8
Самостійна робота	90	12
Кількість тижневих аудиторних годин	2	

2. Мета, завдання та компетенції навчальної дисципліни

Дисципліна “Основи біржової діяльності” вивчає механізм організації і технології здійснення біржової діяльності.

Мета вивчення курсу – формування у майбутніх фінансистів теоретичних засад та практичних навиків з біржової діяльності та ефективного використання біржових операцій в своїй майбутній професійній діяльності.

Завдання курсу:

- формування у студентів знань з організації біржової діяльності;
- набуття практичних навичок з: організації торгівлі на біржі товарами, цінними паперами, валютою; організації взаємовідносин з брокерськими конторами; використання біржової інформації для аналізу цін на товарних і фінансових ринках.

В результаті вивчення навчальної дисципліни студенти повинні **знати**:

- сутність біржової діяльності;
- нормативно-правову базу та систему регулювання біржової діяльності;
- принципи організаційної діяльності бірж та механізм їх функціонування;
- особливості організації брокерської діяльності;
- технологію здійснення біржових операцій на фінансових ринках;
- економічний механізм біржової торгівлі.
- На підставі отриманих знань студент повинен **вміти**:
- вільно користуватись біржовою інформацією для здійснення торговельних операцій на фінансових ринках;
- організувати взаємовідносини банків, страхових компаній, інвестиційних компаній з біржами та брокерськими конторами;
- організувати інвестиційні операції на біржових майданчиках;
- здійснювати біржові операції для управління фінансовими ризиками;
- хеджувати фінансові ризики, пов'язані зі змінами цін на фондових біржах та валютних ринках.

Набуття компетентностей:

- загальні компетентності (ЗК):

- ЗК01. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.
- ЗК02. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.
- ЗК03. Здатність планувати та управляти часом.
- ЗК06. Здатність проведення досліджень на відповідному рівні
- ЗК08. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел.

- фахові (спеціальні) компетентності (СК):

- СК01. Здатність досліджувати тенденції розвитку економіки за допомогою інструментарію макро- та мікроекономічного аналізу, оцінювати сучасні економічні явища.
- СК03. Здатність до діагностики стану фінансових систем (державні фінанси, у тому числі бюджетна та податкова системи, фінанси суб'єктів господарювання, фінанси домогосподарств, фінансові ринки, банківська система та страхування).
- СК06. Здатність застосовувати сучасне інформаційне та програмне забезпечення для отримання та обробки даних у сфері фінансів, банківської справи та страхування.

3. Програма та структура навчальної дисципліни «Основи біржової діяльності»

Змістовий модуль 1. Теоретичні засади організації біржової діяльності

Тема 1. Теоретичні засади та тенденції міжнародної біржової діяльності. Еволюція біржової діяльності. Характеристики локального ринку. Характеристики ярмарки. Характеристики аукціону. Характеристики біржової торгівлі. Історія розвитку біржової торгівлі у світі. Перші товарні біржі. Перші операції з цінними паперами на світових біржах. Сучасний стан міжнародного біржового ринку.

Тема 2. Біржова діяльність в Україні. Історія розвитку біржової діяльності в Україні. Перші товарні біржі. Одеська товарна біржа. Миколаївська хлібна біржа. Київська біржа. Види біржових товарів. Етапи розвитку вітчизняного біржового ринку. Перші види біржових контрактів. Структура біржової торгівлі за видами товарних і фінансових активів.

Тема.3. Регулювання біржової діяльності. Особливості регулювання біржової торгівлі. Державне регулювання біржового ринку. Саморегулювання біржового ринку. Біржові асоціації. Моделі регулювання біржового ринку. Американська модель. Англійська модель. Французька модель. Змішана модель регулювання. Особливості регулювання біржової діяльності в Україні. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. Закон України «Про ринки капіталу та організовані товарні ринки».

Тема.4. Організаційні засади діяльності бірж. Організаційна структура біржі. Органи управління біржі. Загальні збори та їх повноваження. Організація укладання і виконання біржових угод. Біржові члени. Біржові посередники. Повне членство. Неповне членство.

Змістовий модуль 2. Організація біржової торгівлі та технології ф'ючерсної торгівлі.

Тема 5. Технологічні засади біржової торгівлі. Види біржових угод. Організаційно-економічні засади біржової торгівлі. Технології біржової торгівлі на світових біржах. Простий аукціон та його види. Подвійний голосовий аукціон. Біржовий зал. Електронна технологія біржової торгівлі. Он-лайн брокеридж. Інтернет-трейдинг. Види біржових угод. Спотові угоди. Форвардні угоди. Строкові угоди.

Тема 6. Основи ф'ючерсної і опціонної торгівлі. Сутність ф'ючерсної торгівлі. Роль і місце біржової торгівлі в ринковій системі. Класичні функції сучасної біржі. Ф'ючерсний контракт. Історія ф'ючерсних контрактів у світі. Перші ф'ючерси на Чиказькій товарній біржі. Поняття ф'ючерсного контракту. Специфікації ф'ючерсних контрактів. Види базових активів. Поняття клірингу. Клірингова палата. Гарантування виконання біржових угод. Маржа. Види маржі. Історія походження опціонів. Перші опціони на міжнародних біржах. Особливості використання опціонів на практиці.

Т.7. Хеджування і спекуляція у біржовій діяльності. Сутність хеджування. Хеджування як основний метод управління цінними ризиками. Історія виникнення хеджування. Ризики та їх види. Цінові ризики та механізми їх мінімізації. Поняття «ідеальне хеджування» та його застосування. Практичне застосування хеджування на організованих ринках сільськогосподарських активів. Поняття спекуляції. Поняття біржового трейдингу. Роль і функції спекулянтів на біржовому ринку. Переваги та недоліки біржової спекуляції. Види спекулятивних стратегій. Комбінування спекулятивних та хеджових стратегій.

Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин												
	денна форма							заочна форма					
	тижні	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
			л	п	ла б	ін д	с.р.		л	п	ла б	ін д	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14
Змістовий модуль 1. Теоретичні засади організації біржової діяльності													
Т.1. Теоретичні засади та тенденції міжнародної біржової діяльності.	1	19	2	2			15	16	1				15
Т.2. Біржова діяльність в Україні	2	14	2	2			10	16	1				15
Т.3. Регулювання біржової діяльності	3	14	2	2			10	16	1				15
Т.4. Організаційні засади діяльності бірж	4	14	2	2			10	16	1				15
Всього за М.1.		61	8	8			45	64	4				60
Змістовий модуль 2. Організація біржової торгівлі та технології ф'ючерсної торгівлі.													
Т.5. Технологічні засади біржової торгівлі. Види біржових угод	5	19	2	2			15	19	1	2			16
Т.6. Основи ф'ючерсної і опціонної торгівлі	6	19	2	2			15	13	1	2			10
Т.7. Хеджування і спекуляція у біржовій діяльності	7	21	2	4			15	24	2	2			20
Всього за М.2.		59	6	8			45	56	4	6			46
Усього годин		120	14	16			90	120	8	6			106

4. Теми семінарських занять

(не передбачені навчальним планом)

5. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Т.1. Теоретичні засади та тенденції міжнародної біржової діяльності.	2
2	Т.2. Біржова діяльність в Україні	2
3	Т.3. Регулювання біржової діяльності	2
4	Т.4. Організаційні засади діяльності бірж	2
5	Т.5. Технологічні засади біржової торгівлі. Види біржових угод	2
6	Т.6. Основи ф'ючерсної і опціонної торгівлі	2
7	Т.7. Хеджування і спекуляція у біржовій діяльності	4
	Разом	16

6. Теми лабораторних занять (не передбачені навчальним планом)

7. Контрольні запитання, комплекти тестів для визначення рівня засвоєння знань здобувачів

1. Основні форми оптової торгівлі.
2. Характерні риси біржової діяльності.
3. Економічна сутність біржової діяльності.
4. Історія виникнення біржової діяльності.
5. Етапи розвитку біржової діяльності в Україні.
6. Сучасний стан біржової діяльності у світі.
7. Міжнародні біржові центри.
8. Формування національного біржового ринку.
9. Одеська, Миколаївська та Київська біржі.
10. Регулювання біржової діяльності.
11. Моделі регулювання біржової діяльності.
12. Закон «Про товарну біржу».
13. Товарна біржа та її характерні риси.
14. Фондова біржа.
15. Біржові товари та їх класифікація.
16. Види та характеристика біржових угод.
17. Організація біржової торгівлі.
18. Технології біржової торгівлі.
19. Механізм біржової діяльності.
20. Біржа – класичний інститут ринкової економіки.
21. Правила біржової торгівлі.
22. Біржові котирування.
23. Біржове ціноутворення.
24. Глибина, ширина та опірність ринку.
25. Види аукціонів у біржовій діяльності.
26. Види біржових учасників.
27. Послідовність біржових операцій.
28. Інтернет-трейдинг.
29. Посередники у біржовій діяльності.

30. Брокери та дилери.
31. Подвійний голосовий аукціон. Особливості.
32. Кліринг та особливості біржових розрахунків.
33. Електронізація біржових торгів.
34. Основні вимоги до біржових активів.
35. Класи біржових активів.
36. Цінні папери – біржовий товар.
37. Валютні курси – біржовий товар.
38. Аграрна продукція – біржовий актив.
39. Біржовий маркетинг.
40. Маркетингова політика на біржовому ринку.
41. Основи ф'ючерсної торгівлі.
42. Опціони.
43. Строкові біржові угоди.
44. Види ризиків. Ризики – об'єкти хеджування.
45. Категорії активів, залежних від цінних ризиків.
46. Наведіть фактори доцільності проведення хеджування.
47. Сутність хеджування.
48. Хеджування як основний метод управління цінними ризиками.
49. Історія виникнення хеджування.
50. Ризики та їх види.
51. Цінові ризики та механізми їх мінімізації.
52. Поняття «ідеальне хеджування» та його застосування.
53. Практичне застосування хеджування на організованих ринках сільськогосподарських активів.
54. Основні учасники біржового ринку.
55. Хеджери та їх характеристика.
56. Обов'язкові вимоги до хеджера.
57. Хеджери – покупці та хеджери – продавці.
58. Види хеджування за різними класифікаційними ознаками.
59. Довге хеджування.
60. Коротке хеджування.
61. Інші різновиди хеджування.
62. Основні погляди на трактування терміну «хеджування».
63. З чим пов'язана історія виникнення хеджу?
64. Опишіть співставлення хеджування-страхування.
65. Опишіть співставлення хеджування-мінімізація ризиків.
66. Яким основним рисам відповідає хеджер?
67. Хто може виступати хеджером?
68. Яке наявне співставлення позицій по хеджуванню?
69. Назвіть види хеджування ризиків.
70. Що таке довге хеджування?
71. Перерахуйте етапи хеджування.
72. Що включає в себе підготовчий етап хеджування?
73. Особливості виконання довгого хеджування.
74. В чому полягає ідеальне хеджування ризиків?
75. Які ризики може застрахувати довге хеджування?
76. Особливості виконання короткого хеджування.
77. Які ризики може застрахувати коротке хеджування?
78. Які біржові витрати включає хеджування?

Зразки тестів

1. Чи вірним є твердження, що біржа є регулярно функціонуючим оптовим ринком однорідних товарів, які продаються за зразками (стандартами)?

- A) так;
- B) ні.

2. Ефект спекуляції полягає у:

- A. Збільшення коливань цін
- B. Змінити пропозицію на сили попиту
- C Зменшити ризик фермера у вирощуванні врожаю
- D. Зменшити діапазон коливань готівкових цін

3. Основною відмінністю між готівковими та ф'ючерсними контрактами є:

- A. Процедура офсету
- B. Процедури інспекції
- D. Товарний сорт

4. Концепція ф'ючерсної торгівлі була використана в Європі задовго до розробки американських ринків:

- A) так;
- B) ні.

5. Форвардний продаж такий самий, як і ф'ючерсний контракт, з основною різницею, що полягає у здатності взаємозаліку у ф'ючерсах:

- A) так;
- B) ні.

6. Форвардні та ф'ючерсні контракти відрізняються тим, що:

- A. Останні торгуються на організованих біржах, але перші ні
- B. Ф'ючерсні контракти стандартизовані, а форвардні контракти часто укладаються
- C. Ф'ючерси можна легше закрити
- D. Все вище сказане.

7. Мотивом спекулянта є прибуток:

- A) так;
- B) ні.

8. На ефективність ринку найбільше впливають:

- A. Кількість торговців
- B. Погода
- C. Наявність грошових запасів
- D. Розмір маржинальних вимог

9. Якщо ви зацікавлені у захисті себе від зростання цін, ви можете

- A. Йти на "довгі ф'ючерсні позиції"
- B. Йти на "короткі ф'ючерсні позиції"

10. Хеджування це:

- 1) управління ціновими ризиками;
- 2) страхування ризиків;
- 3) інструмент ризик менеджменту.

11. Базис розраховується як:

- 1) різниця спотової ціни та ф'ючерсної ціни;
- 2) різниця ф'ючерсної ціни та спотової ціни;
- 3) добуток спотової ціни та ф'ючерсної ціни;
- 4) сума спотової ціни та ф'ючерсної ціни.

12. Чи може банк хеджувати свої валютні цінові ризиками аграрними ф'ючерсами:

- 1) так;
- 2) ні;
- 3) частково;
- 4) інколи.

13. Найчастіше для с.г. хеджування використовуються:

- 1) ф'ючерси;
- 2) опціони;
- 3) свопи;
- 4) форварди.

14. Ефективність хеджування висока при наявності цінової кореляції на рівні:

- 1) 0,4-0,5;
- 2) 0,5-0,6;
- 3) 0,7-0,8;
- 4) 0,8-0,9.

15. Який вид ризиків можна мінімізувати на біржовому ринку:

- 1) кредитні;
- 2) дефолтні;
- 3) цінові;
- 4) арбітражні.

16. За територіальним розташуванням біржі прийнято розрізняти на:

- 1) місцеві, національні;
- 2) місцеві, національні, міжрегіональні, міжнародні;
- 3) жодної правильної відповіді
- 4) вірна відповідь 2.

17. Етапи вивчення біржової кон'юнктури здійснюються в такій послідовності:

1) поточне спостереження за загальною ситуацією на ринку; поточне спостереження за торгами по обраних асортиментах; розробка методики вивчення кон'юнктури; збір і нагромадження кон'юнктурної інформації, аналіз кон'юнктури;

2) поточне спостереження за торгами по обраних асортиментах; розробка методики вивчення кон'юнктури; збір і нагромадження кон'юнктурної інформації, аналіз кон'юнктури; прогнозування кон'юнктури;

3) розробка методики вивчення кон'юнктури; збір і нагромадження кон'юнктурної інформації, аналіз кон'юнктури; прогнозування кон'юнктури; поточне спостереження за загальною ситуацією на ринку;

4) поточне спостереження за загальною ситуацією на ринку; поточне спостереження за торгами по обраних асортиментах; розробка методики вивчення кон'юнктури; збір і нагромадження кон'юнктурної інформації, аналіз кон'юнктури; прогнозування кон'юнктури.

18. Аналіз біржової кон'юнктури на основі динамічних показників проводиться по:

- 1) динаміці попиту і пропозиції;
- 2) динаміці угод;
- 3) динаміці цін;
- 4) всі відповіді вірні.

19. Ринок, на якому операції купівлі-продажу цінних паперів здійснюються поза

приміщенням біржі є:

- 1) первинним;
- 2) терміновим;
- 3) організованим;
- 4) позабіржовим.

20. Яке з тверджень правильне?

- а) Бичачий тренд = Ціна вниз
- б) Бичачий тренд = Ціна вгору
- в) Ведмежий тренд = Ціна вгору

8. Методи навчання

Методами навчання є способи спільної діяльності й спілкування викладача і здобувачів вищої освіти, що забезпечують вироблення позитивної мотивації навчання, оволодіння системою професійних знань, умінь і навичок, формування наукового світогляду, розвиток пізнавальних сил, культури розумової праці майбутніх фахівців.

Під час навчального процесу використовуються наступні методи навчання:

- лекції (пояснення, обговорення, демонстрація);
- практичні заняття (практичні кейси, дискусії, круглі столи, практичні завдання);
- самостійна робота (індивідуальні завдання, підготовка презентації).

Застосування методики проблемного навчання та технологій дистанційного навчання.

9. Форми контролю.

Відповідно до «Положення про екзамени та заліки у НУБіП України» затвердженого вченою радою НУБіП України ВІД від 27.12.2019 р. видами контролю знань здобувачів вищої освіти є поточний контроль, проміжна та підсумкова атестації.

Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних, лабораторних та семінарських занять і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувачів вищої освіти до виконання конкретної роботи.

Проміжна атестація проводиться після вивчення програмного матеріалу кожного змістового модуля. Навчальний матеріал дисциплін, які викладаються протягом одного семестру – осіннього чи весняного, поділяється лекторами на два-три змістові модулі.

Проміжна атестація має визначити рівень знань здобувачів вищої освіти з програмного матеріалу змістового модуля (рейтингова оцінка із змістового модуля), отриманих під час усіх видів занять і самостійної роботи.

Підсумковий контроль з дисципліни «Основи біржової діяльності» проводиться у формі семестрового екзамену.

Засвоєння здобувачем вищої освіти програмного матеріалу змістового модуля вважається успішним, якщо рейтингова оцінка його становить не менше, ніж 60 балів за 100-бальною шкалою.

10. Розподіл балів, які отримують студенти.

Оцінювання знань студента відбувається за 100-бальною шкалою і переводиться в національні оцінки згідно з табл. 1 «Положення про екзамен та заліки у НУБіП України» (наказ про уведення в дію від 27.12.2019 р. № 1371)

Таблиця 1.

Співвідношення між рейтингом здобувача вищої освіти і національними оцінками

Рейтинг здобувача вищої освіти, бали	Оцінка національна за результати складання	
	екзаменів	заліків
90-100	Відмінно	Зараховано
74-89	Добре	
60-73	Задовільно	
0-59	Незадовільно	Не зараховано

Для визначення рейтингу студента (слухача) із засвоєння дисципліни $R_{\text{дис}}$ (до 100 балів) одержаний рейтинг з атестації (до 30 балів) додається до рейтингу студента (слухача) з навчальної роботи $R_{\text{НР}}$ (до 70 балів): $R_{\text{дис}} = R_{\text{НР}} + R_{\text{ат}}$.

11. Методичне забезпечення

1. Електронне розміщення курсу на сайті НУБіП України за посиланням: <https://elearn.nubip.edu.ua/course/view.php?id=3083>

2. Методичні вказівки для самостійного вивчення дисципліни «Основи біржової діяльності» / І.В.Охріменко. Київ: АграрМедіаГруп, 2015. 20 с.

3. Методичні вказівки до проходження навчальної та виробничої практик з дисциплін «Основи біржової діяльності» та «Біржовий ринок» / [М.О.Солодкий, В.О.Яворська та ін.]. Київ: Компрінт, 2015. 34 с.

12. Рекомендована література

Основна

1. Солодкий М.О., Резнік Н.П., Яворська В.О. Основи біржової діяльності: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого Київ: Компрінт, 2017. 450 с.

2. Солодкий М.О. Біржовий товарний ринок: навчальний посібник / М.О. Солодкий. Київ: Компрінт, 2017. 576с.

3. Солодкий М.О., Яворська В.О. Міжнародні біржові ринки: навч. посібник для студентів вищих навчальних закладів / за ред. М.О. Солодкого Київ: Компрінт, 2019. 520 с.

4. Солодкий М.О., Ільчук М.М., Яворська В.О. Аналіз і прогнозування біржового ринку: навч. посіб. Київ: ФОП Ямчинський О.В., 2020. 642 с.
5. Розвиток біржового ринку в умовах глобалізації/ М.О. Солодкий, В.О.Яворська, А.С. Кравченко. Київ: ЦП Компрінт, 2016. 356с.
6. John Hull. Options, Futures and Other Derivative Securities. 9-edition- New Jersey, University of Toronto, Prentice Hall, Englewood Cliffs, 2016. 852p.

Додаткова

1. Брокерська діяльність: посібник / М.О. Солодкий, Т.Ю. Андросович, В.О. Яворська, Ю.В. Рубан Київ: ЦП Компрінт 2013. 125 с.
2. Башинський І.А. Біржове право: навч. посіб. / Башинський І.А., Діденко С.В., Миронова В.О. Херсон: Чуєв С.М., 2014. 291 с.
3. Діброва А.Д., Рябченко О.О. Соціальні мережі – індикатор нелінійного аналізу для дослідження біржових ринків. Моніторинг біржового ринку. 2014. № 2 (21). С. 15-17.
4. Міжнародний фондовий ринок: навч. посіб.-практикум / [О.Є.Кузьмін та ін.]. Львів: Вид-во Львів. політехніки, 2015. 334 с.
5. Основи біржової діяльності: посібник для студентів вищих навчальних закладів / М.О. Солодкий, С.А. Стасіневич, Т.Ю. Андросович. Київ: ВЦ НУБіП України, 2013. 210 с.
6. Опционы. Максимальная прибыль при заданном риске. Киев: Украинская биржа. 2014. 28 с.
7. Основы интернет-трейдинга. Киев: Украинская биржа. 2014. 34 с.
8. Основы срочного рынка. Киев: Украинская биржа. 2014. 30 с.
9. Пірус Р. В. Управління фінансовими ризиками : навч. посіб. /Р. В. Пірус. Київ: Знання, 2011. 598 с.
10. Солодкий М.О. Біржовий ринок: навчальний посібник/ М.О. Солодкий. Київ: Аграрна освіта, 2010. 565с.
11. Солодкий М.О., Яворська В.О., Андросович Т.Ю. Розвиток біржового аграрного ринку: монографія. Київ: ЦП Компрінт, 2014. 341с.
12. Солодкий М.О. та ін, всього 5 авторів. Біржовий ринок: проблеми функціонування та тенденції інноваційного розвитку: Монографія. Київ: ЦП Компрінт, 2013. 215 с.
13. Яворська В.О. Головний вплив на інноваційний розвиток світового ринку фінансових деривативів. Вісник НУБіП України. 2015. № 222. с. 176-181.
14. Яворська В.О. Механізм хеджування на біржовому товарному ринку. Приазовський економічний вісник. 2019. Випуск № 3(14)URL: <http://www.rev.kpi.zp.ua/vypusk-3-14>.
15. Яворська В.О., Солодкий М.О. Біржовий ринок в умовах глобалізації: стан та перспективи розвитку. Інфраструктура ринку. 2019. Випуск № 31. URL: <http://www.market-infr.od.ua/31-2019>.
16. Яворська В.О., Грінченко В., Листопад В. Розвиток міжнародних біржових ринків. Східна Європа. Економіка, бізнес та управління. Випуск № 6(23). URL: <http://www.easterneurope-ebm.in.ua/index.php/2019>.
17. Фондовий ринок в Україні / Дегтярьова Н.В., Леонов Д.А., Січевлюк В.А. та ін. Київ.: УІРФР, 2015. 600 с.

18. Trading on Canadian Futures Markets. Fifth Edition by John E.Hore. Toronto, The Canadian Securities Institute, 2008. 196p.

19. Farming Futures. A guide to the agricultural commodity futures markets. -Cambridge, CHRISTOPHER PRIOR-WILLEARD, 2004. 126p.

11. Інформаційні ресурси

1. Аграрна біржа. URL: agrex.gov.ua
2. Асоціація «Біржові та електронні майданчики». URL: aeaer.com.ua
3. Асоціація «Українські фондові торговці». URL: aust.com.ua
4. Блог компанії RockInvest. Навчання інвестуванню на фондових біржах США. URL: <http://rockinvest.com.ua/blog>.
5. Київська міжнародна фондова біржа. URL: kise.com.ua
6. Моніторинг біржового ринку (журнал). URL: memjournal.agrex.gov.ua.
7. Національний депозитарій України. URL: csd.ua.
8. Національна комісія з цінних паперів та фондового ринку. URL: nssmc.gov.ua
9. Національна комісія, що здійснює державне регулювання у сфері ринків фінансових послуг. URL: dfp.gov.ua
10. Придніпровська фондова біржа. URL: pse.com.ua
11. Розрахунковий центр з обслуговування договорів на фінансових ринках. URL: ausd.com.ua
12. Українська асоціація інвестиційного бізнесу. URL: uaib.com.ua
13. Українська біржа. URL: ux.ua
14. Українська міжбанківська валютна біржа. URL: uice.com.ua.
15. Українська міжнародна фондова біржа. URL: uise.com.ua
16. Українська фондова біржа. URL: ukrse.com.ua
17. Фондова біржа «ІННЕКС». URL: innex-group.com
18. Фондова біржа «Перспектива». URL: fbr.com.ua
19. Фондова біржа ПФТС. URL: pfts.com.